

שילוח הקן פרק שנים עשר חולין

קמא.

עין משפט נר מצוה

בה א ב ג מיי פ"ג
מה' שחטה ה' ה
ו סמנ עשין סה טו"ע
י"ד ס' רצב סע"ף ה':
בו ד מיי פ"ח מהל'
טומאת צרעת ה' א:
בו ה מיי פ"ג מהל'
שחטה ה' א וע"ש
סמנ עשין סה טו"ע י"ד
ס' רצב סע"ף ו':
בה ו מיי פ"ח מהל'
סנהדרין ה' ג:

מוסף רש"י

פטור מלשלח. דהא כיון
דזכה צבו מוזמן קרינא
צבו (דע"ל קל"ט). קיימו
ולא קיימו. גלאו היתק
לעשה, קיים את העשה
פטור, לא קיימו חייב,
העשה מיקוץ של לאו
הוא ואין הללו צביטול
העשה, שמעשה שעבר
הללו נגמר, אבל העשה
ימתן לעקור המלקות
ולכשנא צ"ד או יקיים
העשה יפטור או יתק
(מכות טו.). בטלו ולא
בטלו. בטל את העשה
חייב על האלו, על בטל
את העשה פטור, שהלאו
תלוי צביטול העשה ואינו
נגמר עד שיבטל את
העשה צריס ציטול עולם
שלא יוכל להקיים עד
(שם.) שמו של הקב"ה.
שנבטל מנינה יתן ה'
אזין וגו', כדכתיב וכבד
את כל האלות האלה
צביטול (שם.) לוקה
ואינו משלח. קסבר שלח
מעיקרא משמע, לא תקח
האם אלא שלחנה קודם
לקיחה, ואע"ג דכתיב חזר
לא תקח, לאו למימרא
דלא לקחת שלח ויהיו לאו
שייתק לעשה, אלא לאו
שקדמו עשה הוא (מכות
טו.) ובע"ז שם טו.). משלח
ואינו לוקה. קסבר שלח
אחר לא תקח משמע
דכתיב, והיה ליה עמק
לעשה ואם לקחת שלח
(שם.)

לא צריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה א כו'. מכאן קשה לפי ריב"א
צפ' אלו עוברין (פסחים דף מו.): דלומר אחריתה לא ליחייב הואיל
וחזי לכסויי זהו דם נכור והקשה והא יוס טוב עשה ולא תעשה
הוא ותיקן דנהי דלא דחי מיהו אם עבר על אותו לאו אינו
לוקה דהא דלא דחי היינו משום
עשה אבל הללו כמאן דליתיה
דעשה דחי ליה והכא משמע דכל
זמן ללא עבר ושקלה איכא עשה
ולא תעשה וזריך לומר לפירושו
שמה דוקא לענין דלא לקי על אותו
לאו אבל לא מדחי ליה לגמרי:
א

א"ל רובדי אילן וכ"ש מעופפת מעופפת
איצטריך ליה דאפי' כנפיה נוגעות בקן
פטור מלשלח והאנן תנן בזמן שכנפיה
נוגעות בקן חייב לשלח אמר רב יהודה כי
קתני מתניתין⁶ בנוגע מן הצד: אין שם
אפרוח וכו': א"ל ההוא מרבנן לרבא אימא
איכא אין שם⁶ אפרוח אלא אחד או ביצה אחת פטור מלשלח דבעינן
אפרוחים או ביצים וליכא היו שם אפרוחים מפריחים או ביצים מוזרות
חייב לשלח שנאמר קן קן מכל מקום אם כן נכתוב קרא והאם רובצת
עליהם מאי⁷ והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לאקושי אפרוחים
לביצים וביצים לאפרוחים: **מתני'** "שלחה וחזרה אפי' ארבעה וחמשה
פעמים חייב שנאמר² שלח תשלח את האם² אמר הריני נוטל את האם
ומשלח את הבנים חייב שנאמר שלח תשלח את האם² ונטל את הבנים
והחזיר⁷ לה ואח"כ חזרה האם עליהן פטור מלשלח: **גמ'** א"ל ההוא מרבנן
לרבא⁶ ואימא שלח חדא זימנא תשלח תרי זימנין א"ל שלח אפילו מאה
פעמים תשלח אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תשלח מכל
מקום א"ל ר' אבא בריה דרב יוסף בר רבא לרב כהנא אלא טעמא דכתב
רחמנא תשלח הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה לא עשה ולא תעשה
הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה לא צריכא דעבר ושקלה לאם דלאו
עבריה עשה הוא דאיכא ליתיה עשה ולידחי עשה קמ"ל הניחא למאן¹⁰ דתני
קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו כמה דלא שהטו לא
עבריה ללאו ותו בר רב אשי כגון שנמלה על מנת לשלח דלאו ליכא
ליכא אלא אמר מר בר רב אשי כגון שנמלה על מנת לשלח דלאו ליכא
עשה הוא דאיכא וליתיה עשה ולידחי עשה¹⁰ מאי אולמיה דהאי עשה מהאי
עשה סלקא דעתך הואיל ואמר מר¹⁰ גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי
אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים והאי מצורע
כיון דרכמה דלא מטהר אסור בתשמיש המטה דכתיב³ וישב מחוץ לאהלו
שבעת ימים אהלו זו אשתו מכאן שאסור בתשמיש המטה א מהו דתימא
כיון דאסור בתשמיש המטה ליתיה עשה דידיה ולידחי עשה דשלוח הקן
קמ"ל: **מתני'** הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלח
וחכמים אומרים המשלח ואינו לוקה זה הכלל יכל מצות לא תעשה שיש
בה קום עשה אין לוקין עליה: **גמ'** בעי רבי אבא בר ממל טעמא דרבי
יהודה משום דסבר לאו שניתק לעשה לוקין עליו או דלמא בעלמא סבר
לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו והכא היינו טעמא משום דקסבר שלח
מעיקרא משמע תא שמע גנב וגזלן ישנן בכלל מלקות דברי רבי יהודה
והא הכא דלאו שניתק לעשה הוא דרחמנא אמר⁴ לא תגזול⁵ והשיב את
הגזלה שמע מינה טעמא דר' יהודה משום דקסבר לאו שניתק לעשה
לוקין עליו אמר ליה ר' זירא לאו אמינא לכו כל מתניתא דלא תניא בי
רבי

ללאו דבעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא צעי קרא כלל לדבר מצוה ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה:
והו לרבי יהודה דאמר. במתני' לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח
האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא תו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה
ליכא ולא צעי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי: **על מנת לשלחה.** ואפילו לרבי יהודה צעמוד ושלח
קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה תו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיתר ותו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד
ליתיה עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטריך קרא: **ומאי אולמיה.** דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה: **ימחה על**
המים. פרשת סוטה יש צה הזכרות הרבה כמזבות: **אסור בתשמיש המטה.** כמאן דאמר צמועד קטן (דף יז): ימי ספירו וקל וחומר
לימי חלוטיו: **אהלו זו אשתו.** שובו לכם לאהליכם [דברים ה] לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתים אל תגשו אל אשה (שמות יט): **מתני'** טעמא
דרבי יהודה לוקה מפריש צנמרא: ואינו משלח. דאיסור דעבד עבד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקן לעשה לומר אם עבר על
הללו יעשה זאת וינצל לא תקח האם ואם לקח שלח תשלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו.** אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן
דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה וזריך לשלח⁹ אחר לקיחה משמע ולמאן דתני בטלו ולא
בטלו צעי עד שישחוט אותה ואי לא לא לקי: **גמ'** **צענמא.** כגון לא תגזול והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה
משמע דלאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע.** הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמלא קן
שלח תשלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגזלה.** אף על פי שכתוב
אחרון צפרשה על כרחך לאו שניתק לעשה הוא שאין השצה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזול נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה:
רבי

ליטני רובדי אילן. אע"ג דמניח לרבייה וכ"ש מעופפת: ה"ג א"כ
ליכנס והאם רובצת עליהן: לאקושי אפרוחין לביצים. למפטור
מפריחים: וביצים לאפרוחים. למפטור מוזרות. ועל כרחך קן מ"מ
לרבות ביצה אחת ואפרוחים וביצים
רבים צרוב קנים: **מתני'** **נטל**
את הביצים ואח"כ חזרה האם עליהם
פטור מלשלח. דכיון דנטל את הביצים
הוה ליה קן מוזמן: **גמ'** **ואימא.**
תשלח לאחיי עוד פעם שניה ותו
לא: א"ל שלח לעולם משמע. ורבי
דמשלח להכי הוא דאמא: אין לי.
לזריך שלח אלא לדבר הרשות: **לדבר**
מצוה. כגון קן יולדת וטהרת מזורע
מנין ת"ל תשלח: **הא לאו הכי ה"א**
לדבר מצוה. לא צעי שלוח והא שלוח
עשה ול"ת הוא תשלח ולא תקח ואין
עשה על ולקח למטהר⁸ דוחה את
שניהם: **לא צריכא דעבר ושקליה.**
ואשמועינן דחזרו ומשלח ואי לא רבי
דבר מצוה ה"א דהיכא דעבר ונטלה
דכבר עבר על לאו דלא תקח תו לא
קאי בצפיה עשה דטהרת מזורע
אלא עשה דשלוח דאכתי צעמוד ושלח
קאי ואימא לידחיה. ולקמן פריך מאי
אולמיה דעשה דמזורע מעשה דשילוח
דנימא דנדחיה דאיצטריך לרביי:
דלאו עבריה. הללו כבר עבר עליה:
הניחא למאן דסני. צמסכת מכות
(דף טו.): **קיימו ולא קיימו.** כל מנות
ל"ת שיש צה קום עשה כגון זה שניתק
הללו לעשה דמשמע לא תקח ואם
לקחה קיים עשה שצה כשהתרו צו
לא תקח ולקחה ושלחה צמוך כדי דבור
של התראה פטור ווע"פ שעבר על לא
תקח דלכך נתקן לעשה לומר אם
עברת על אזהרה זו עשה זה והפטור
לא קיים עשה שצה תוך כדי דבור
דקי"ל: **תכ"ד כדבור דמי כי עבר על**
התראה חייב אפילו שלחה אחר זמן
הכא נמי איכא למימר עבריה ללאו
משלקחה ולא שלחה והשמא עשה
הוא דאיכא ס"ד אמינא ליתיה עשה
ולידחי עשה להכי איצטריך קרא:
אלא למאן דסני בטלו ולא בטלו.
בטל עשה שצה לגמרי שאין יכול
לקיימו עוד כגון ששחטה חייב לא
בטל עשה שצה כל זמן שלא שחטה
אע"פ שלא שלח מיד כשהתרו צו פטור
וה"ג כל זמן שלא שחטה לא עבריה

ללאו דבעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא צעי קרא כלל לדבר מצוה ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה:
והו לרבי יהודה דאמר. במתני' לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח
האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא תו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה
ליכא ולא צעי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי: **על מנת לשלחה.** ואפילו לרבי יהודה צעמוד ושלח
קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה תו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיתר ותו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד
ליתיה עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטריך קרא: **ומאי אולמיה.** דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה: **ימחה על**
המים. פרשת סוטה יש צה הזכרות הרבה כמזבות: **אסור בתשמיש המטה.** כמאן דאמר צמועד קטן (דף יז): ימי ספירו וקל וחומר
לימי חלוטיו: **אהלו זו אשתו.** שובו לכם לאהליכם [דברים ה] לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתים אל תגשו אל אשה (שמות יט): **מתני'** טעמא
דרבי יהודה לוקה מפריש צנמרא: ואינו משלח. דאיסור דעבד עבד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקן לעשה לומר אם עבר על
הללו יעשה זאת וינצל לא תקח האם ואם לקח שלח תשלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו.** אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן
דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה וזריך לשלח⁹ אחר לקיחה משמע ולמאן דתני בטלו ולא
בטלו צעי עד שישחוט אותה ואי לא לא לקי: **גמ'** **צענמא.** כגון לא תגזול והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה
משמע דלאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע.** הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמלא קן
שלח תשלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגזלה.** אף על פי שכתוב
אחרון צפרשה על כרחך לאו שניתק לעשה הוא שאין השצה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזול נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה:
רבי

ללאו דבעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא צעי קרא כלל לדבר מצוה ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה:
והו לרבי יהודה דאמר. במתני' לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח
האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא תו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה
ליכא ולא צעי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי: **על מנת לשלחה.** ואפילו לרבי יהודה צעמוד ושלח
קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה תו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיתר ותו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד
ליתיה עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטריך קרא: **ומאי אולמיה.** דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה: **ימחה על**
המים. פרשת סוטה יש צה הזכרות הרבה כמזבות: **אסור בתשמיש המטה.** כמאן דאמר צמועד קטן (דף יז): ימי ספירו וקל וחומר
לימי חלוטיו: **אהלו זו אשתו.** שובו לכם לאהליכם [דברים ה] לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתים אל תגשו אל אשה (שמות יט): **מתני'** טעמא
דרבי יהודה לוקה מפריש צנמרא: ואינו משלח. דאיסור דעבד עבד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקן לעשה לומר אם עבר על
הללו יעשה זאת וינצל לא תקח האם ואם לקח שלח תשלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו.** אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן
דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה וזריך לשלח⁹ אחר לקיחה משמע ולמאן דתני בטלו ולא
בטלו צעי עד שישחוט אותה ואי לא לא לקי: **גמ'** **צענמא.** כגון לא תגזול והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה
משמע דלאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע.** הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמלא קן
שלח תשלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגזלה.** אף על פי שכתוב
אחרון צפרשה על כרחך לאו שניתק לעשה הוא שאין השצה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזול נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה:
רבי

(א) [בכ"פ]: ממתימא,
(ב) [כ"ל אלא אפרוחין],
(ג) [לעיל קל"ט. ד] [כ"ל
לקן קי איתא במשנה
שנמשיות], (ד) כ"מ לא,
(ה) ומכות טו. טו., (ו) [שבת
קטו. סוכה ג. מדרס טו:
מכות א.], (ז) מכות טו.
(ח) [ויקרא ד.], (ט) לקחת
שלח קיים וכו'. כ"ל רש"י,
(י) [מדרס טו.], (יא) כ"פ
סוף: דשלח.

תורה אור השלם

1. כי יקרא קן צפור
לפניו בדרך בכל עץ או
על הארץ אפרוחים או
ביצים והאם רובצת על
האפרוחים או על
הביצים לא תקח האם
על הבנים: ודרים כ"ו
2. שלח תשלח את האם
ולקח למטהר⁸ דוחה את
שניהם: **לא צריכא דעבר ושקליה.**
ואשמועינן דחזרו ומשלח ואי לא רבי
דבר מצוה ה"א דהיכא דעבר ונטלה
דכבר עבר על לאו דלא תקח תו לא
קאי בצפיה עשה דטהרת מזורע
אלא עשה דשלוח דאכתי צעמוד ושלח
קאי ואימא לידחיה. ולקמן פריך מאי
אולמיה דעשה דמזורע מעשה דשילוח
דנימא דנדחיה דאיצטריך לרביי:
דלאו עבריה. הללו כבר עבר עליה:
הניחא למאן דסני. צמסכת מכות
(דף טו.): **קיימו ולא קיימו.** כל מנות
ל"ת שיש צה קום עשה כגון זה שניתק
הללו לעשה דמשמע לא תקח ואם
לקחה קיים עשה שצה כשהתרו צו
לא תקח ולקחה ושלחה צמוך כדי דבור
של התראה פטור ווע"פ שעבר על לא
תקח דלכך נתקן לעשה לומר אם
עברת על אזהרה זו עשה זה והפטור
לא קיים עשה שצה תוך כדי דבור
דקי"ל: **תכ"ד כדבור דמי כי עבר על**
התראה חייב אפילו שלחה אחר זמן
הכא נמי איכא למימר עבריה ללאו
משלקחה ולא שלחה והשמא עשה
הוא דאיכא ס"ד אמינא ליתיה עשה
ולידחי עשה להכי איצטריך קרא:
אלא למאן דסני בטלו ולא בטלו.
בטל עשה שצה לגמרי שאין יכול
לקיימו עוד כגון ששחטה חייב לא
בטל עשה שצה כל זמן שלא שחטה
אע"פ שלא שלח מיד כשהתרו צו פטור
וה"ג כל זמן שלא שחטה לא עבריה

הנהגות הב"ח

(א) גמ' איכא אין שם
אלא אפרוח אחד:
(ב) שם ומאי אולמיה:

הנהגות מהר"ב

רנשבורג
א) גמ' מהו דמימא כיון
דאסור בתשמיש המטה.
כ"ז ע"י מיר דף נח
ע"ז צמוץ ד"ה מ"ף
וכי יעשה צביטול
בשם סוגיין ליתיה
ועשה ו"ע דכאן נאמר רק
מדחית עשה: [ב] תוב'
דיה לא צריכא דעבר
ושקליה דלאו עבריה וכו'.
כ"ז ע"י על דבריה ציבין
שמועה כלל י"ז דף פג
ע"י: